

Kako sta 28. junija 1991 Jože Kalan in Bogomir Šuštar JA ukradla helikopter?

Gazela - prvi slovenski vojaški helikopter

"GENERALA DELIČA NISEM POZNAL, ZANJ PA SEM SLIŠAL OB PEKRSKIH DOGODKIH. LASJE SO MI ŠLI POKONCI, AMPAK MORALI SMO ITI. ČE BI REKEL NE, BI OSTAL V ŠENTVIŠKI VOJAŠNICI PA ŠE HELIKOPTER BI MI VZELI," PRAVI KALAN

Pred sedmimi leti sta takratni kapetan JA Jože Kalan in tehnik Bogomir Šuštar iz današnje vojašnice generala Maistra v nevarnih vojnih razmerah - potekal je drugi dan vojne za Slovenijo - s helikopterjem Gazela jugoslovanske armade pobegnili k teritorialni obrambi. Major Jože Kalan je danes poveljnik helikopterske eskadrilje 15. letalske brigade SV, skupaj s Šuštarjem pa sta pred dnevi, kot smo v Večeru že poročali, rekonstruirala pobeg iz JA. Vse pa se je začelo tri dni pred izbruhom vojne za Slovenijo. Pilota Kalana in tehnika Šuštarja so zaradi možne obkolitve Brnika premestili v ljubljansko šentviško vojašnico. Tam sta 27. junija dobila premestitev v Maribor, kjer naj bi bila na razpolago generala Miču Deliču. "Generala nisem poznal, zanj pa sem slišal ob pekrskih dogodkih. Lasje so

mi šli pokonci, ampak morali smo iti. Če bi rekel ne, bi ostal v šentviški vojašnici pa še helikopter bi mi vzeli," pravi Kalan.

KAKO UKANITI OFICIRJA?

"Na dan pobega dopoldan nama je oficir zagrebške transportne helikopterske brigade, ki je bil poslan kot okrepitev, povedal, da se pripravlja desant na mariborsko letališče. Prej sva se že sporazumela, da bova ušla, zlasti pa po tem, ko sva izvedela, da je bil poveljnik Anton Mrlak sestreljen nad Rožno dolino v Ljubljani, predvsem zato, ker menda koordinacija ni bila dobra. Šele pred štirimi leti so ga rehabilitirali in ga priznali kot žrtev na slovenski strani, op. p.). S pretvezo, da bi katera od morebiti poškodova-

Major Jože Kalan je zdaj poveljnik helikopterske eskadrilje 15. letalske brigade SV.

nih oziroma zadetih osmic - težkih helikopterjev - po desantu lahko poiskala varstvo v vojašnici, najina gazela pa bi jim bila v napoto, sva oficirju rekla, da bi jo umaknila do ambulante. Nato sva mu rekla, da tam ni ugodno mesto za pristanek in da bova helikopter umaknila drugam, za garaže. Teh 200 metrov do garaž pa je bila dovolj velika razdalja, da sem s polno močjo dobil tako hitrost, da sva poletela čez zgradbe v smeri Avstrije. Radio sva izključila, pa ga čez nekaj časa ponovno vklopila, da bi videla, ali bodo za nami poslali druga letala. Najin polet proti Avstriji je bil trik in približno minuto pred mejo sva se obrnila proti Pohorju, kjer sva pristala na Rogli. Tam sva domačinom povedala, da beživa in da naj obvestijo TO in policijo. Vendar pa sva poletela naprej proti

Goltem, saj sva predvidevala, da jih tako hitro ne bodo mogli obvestiti. Na Rogli nisva ostala tudi zato, ker so že prej s cele Jugoslavije tja hodili športniki na višinske treninge in kaj hitro bi se lahko našel kdo, ki bi najine delodajalce obvestil, da je na Rogli pristal helikopter z rdečo zvezdo. Na Golteh sva po telefonu obvestila ljubljanski štab TO, da bi zavarovali najini družini, kajti obstajala je velika možnost, da bi najini družine zajeli in naju izsiljevali, da vrneva helikopter. Tam smo helikopter s pomočjo velenjskih teritorialcev zamaskirali in nekaj časa je ostal tam," pripoveduje Kalan.

VERJETNO BI NAJU SESTRELILI

"Če bi naju zasledovali, je obstajala velika možnost, da

V lopi Žoharjeve domačije nad Šoštanjem (levo) se je gazela štiri mesece "skrivala" pred JA.

naju sestrelijo. Pozneje sem slišal, da so imeli tisti, ki so bili na lovskih in lovsko-bombniških letalih, nalogo, da, če opazijo helikopter z oznakami 660, tega sestrelijo. Sicer pa smo načrtovali, da bi pobegnili z dvema helikopterjema, s pokojnim Mrlakom. Nismo se dogovarjali, vedeli pa smo, kaj bomo naredili, le v zraku bi se morali srečati, da bi se slišali na tej frekveni... Ko sva zvedela, da je bil helikopter sestreljen, pa nisva več čakala. Takoj po najinem pobegu se je javil pilot, ki je bil od leta 1978 v Sloveniji, da bi naju poiskal. Vedel je namreč za najina stanovanja, družine, vikende. Po vojni - pred dvema letoma - me je poklical. Dejal je, da je čas, da se pogovorimo. Jaz sem z bivšo Jugoslavijo razčistil, tudi z bivšimi sodelavci in z njim se nimam kaj pogovarjati. Tudi zato, ker je bil prej pripravljen streljati name," pravi Kalan.

prebega pa je sledilo skripanje, seveda skupaj z družinami, vse do odhoda JA iz Slovenije. Kot sta kasneje zvedela Kalan in Šuštar, ju je vojaško sodišče v njuni odsotnosti obsodilo, za njima pa je bila razpisana tudi tiralica. Sicer pa sta imela do odhoda JA še nekaj zanimivih "bližnjih srečanj" s pripadniki JA, ki so ju iskali, a jima je vedno uspelo uiti.

V petek sta od slovenske vojske prejela posebno priznanje Gazela, to pa je dobil tudi Ivan Juvan iz Zavodenj nad Šoštanjem, lastnik Žoharjeve domačije, pri katerem je bila gazela skrita do odhoda JA.

Kljub pogumnemu dejanju pa ostaja grenak priokus. "Zelo redko me povabijo, tudi ob prazniku slovenskega letalstva so pozabili na naju. Ne glede na vse sva vendarle legendi slovenskega vojaškega letalstva. Prvo slovensko vojaško plovilo je bil prav tale naš helikopter. Tukaj se je začelo," pravi Šuštar. Leta 1991 zanj ni bilo najbolj poskrbljeno. Nekateri se sprašujejo, ali ne bi bilo bolje in medijsko odmevnejše, če bi poletela v Avstrijo. "Ampak nama ni bilo do tega, temveč le, da helikopter obdržimo v Sloveniji," je sklenil Kalan.

Rok Kajzer

Ukradena gazela stoji v spomin na pogumno akcijo na brniškem letališču.

Nadaljevanje pogajanj o socialnem sporazumu

Delodajalci, delojemalci in vlada bodo danes nadaljevali pogajanja za sklenitev novega socialnega sporazuma. Predsednik KSS Pergam, Dušan Rebolj, je povedal, da so partnerji včeraj sprejeli novo besedilo sporazuma, tako da se bodo spet pogajali o ključnih vprašanjih, kot so inflacija, usklajevanje plač in dohodkovna politika.

Ker bo vse navedeno v prihodnje tesno povezano tudi z uvedbo davka na dodano vrednost, je bilo pri usklajevanju plač v dosedanjih pogajanjih najtežje vprašanje, ali v celoti upoštevati posledice davka na dodano vrednost na pričakovani skok cen ali ne.

Tudi glede inflacije pogajalci še niso našli skupnega jezika. Vlada za leto 1999

predlaga 6,5-odstotno inflacijo, sindikalisti pa so za 5-odstotno. Rebolj je poudaril, da je treba preprečiti rast inflacije in zaščititi socialno najšibkejšo sloje.

Odprto je tudi vprašanje pokojninske reforme, v sporazumu so namreč le osnovne rešitve. Zaradi teh težav sindikalisti podpisa socialnega sporazuma še ne pričakujejo kmalu. (sta)

Danes pričetek prireditve Vino - forum v Ptuj

Več kot 500 vzorcev vina iz vseh koncev sveta

SINOČI ODPRTJE NOVIH PROSTOROV SLOVENSKE VINSKE AKADEMIJE VERITAS

Sinoči, na predvečer današnjega pričetka mednarodnega ocenjevanja vina Vino - forum v Ptuj, so v Grajski ulici, v neposredni bližini mestnega vinograda v Ptuj, svečano odprli nove prostore Slovenske vinske akademije (SVA) Veritas. V obnovljeni stari zgradbi so poleg sedeža družbe in revije Veritas še vinska banka, vinski bar, knjižnica, manjša dvorana, inštitut za vinski marketing in drugi prostori za promocijo slovenskega vinogradništva in vinarstva.

Za prireditev Vino - forum je iz 15 držav prispelo več kot 500 vzorcev vina in te bo v treh dneh ocenilo 28 mednarodno priznanih enologov iz domala vseh vinogradniško pomembnih dežel sveta, pod vodstvom slovenskega strokovnjaka mag. Jožeta Protnerja. Sredi septembra bo v Ptuj prvi slovenski vinski-kulinarčni festival. Takrat bo tudi razstava nagrajenih vrst vina s

Prvi so z novimi kozarci nazdravili (z leve) Davorin Škrinjar, direktor Steklarne Rogaška, Branko Vodušek, direktor SVA Veritas, in Franc Jankovič, direktor prodaje v Steklarni Rogaška. Posnetek: Stojan Kerbler

podelitvijo priznanj njihovim lastnikom.

Kot predsednika častnega odbora prireditve Vino - forum so na odprtje novih prostorov SVA povabili tudi predsednika države Milana Kučana.

NOVI SLOVENSKE DE-GUSTACIJSKI KOZARCI

Kot uvod v pričetek mednarodnega ocenjevanja vina Vino - forum v Ptuj so v protokolarnem servisu na Brdu pri Kranju predstavili nove slo-

venske degustacijske vinske kozarce. Ti so plod načrtovanega dolgoročnega sodelovanja med Slovensko vinsko akademijo Veritas, ki ima sedež v Ptuj, in Steklarno Rogaška. Pogodbo sta podpisala direktorja družb Branko Vodušek (Veritas) in Davorin Škrinjar (Rogaška). Gre za skupni projekt, ki prinaša na tržišče posebne kozarce za belo in rdeče vino, za predikate in penine s skupno serijsko oznako Veritas. Od danes do petka jih bo prvič uporabila mednarodna enološka ocenjevalna komisija na prireditvi Vino - forum v Ptuj.

Kozarci so izdelani iz kristalinskega stekla in odsevajo pravo eleganco na visokih pecljih. Oblikovani so tako, da je mogoče v njih odkriti vse skrivnosti vina različnih sort, so tanki, prozorni, izdelani pa so jih vrhunski mojstri v Steklarni Rogaška iz Rogaške Slatine.

Jože Slodnjak

Mednarodni tabor Mladi proti nasilju

V Centru šolskih in občinskih dejavnosti v Bohinju se danes začne mednarodni tabor mladih Rdečega križa z naslovom Mladi proti nasilju. Trajal bo do 10. julija. Uradno odprtje tabora, ki se ga bodo udeležili mladi med 16. in 22. letom starosti, bo danes popoldne na sedežu RKS v Ljubljani, nato bodo odšli v Bohinj.

Tabora, ki so ga finančno podprli RKS, Rdeči križ Norveške, Mednarodni odbor Rdečega križa in Rdečega polmeseča in Urad RS za mladino, se do udeležilo 55 mladih iz Finske, Norveške, Švedske, Islandije, Danske, Slovaške, Češke, Poljske, Madžarske, Španije, Italije, Jugoslavije, Makedonije, Hrvaške in Slovenije.

Poleg številnih interesnih izbirnih skupin - likovne, dramske, glasbene, video-novinarske, igre in animacije - bodo organizirane tudi delovne skupine. Obravnave bodo nasilje v družini, med vrstniki, nad ženskami in nasilje nad naravo.

Predavatelji in gostje bodo tudi Katja Zabukovec iz Društva za nenasilno komunikacijo, delegat norveškega Rdečega križa Ole Johan Hauge in generalni sekretar RKS Mirko Jelenič. (sta)

VEČER nagrajuje
Računalnik izbirA
MED NAROČNIKI VEČERA

Izžrebana naročnika bosta po pošti prejela nagrado.

Iskrene čestitke!

0245050
Marija Zagoranski
KRČKOVA 9
2204 MIKLAJŽ/DRAV. POLJU

0159133
Jože Geč
MOŠKANJCI 71
2272 GORIŠNICA

SREDA, 1. JULIJA